

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของ คุณลักษณะนิสัยตามหลักไตรสิกขา

CONFIRMATORY FACTOR ANALYSIS OF TRI-SIKKHARA CHARACTERISTICS OF COLLEGE STUDENTS

วรารัณนา โสมะนันท์*

Varangkana Somanandana*

ดลดาว ปุณณานนท์**

Doldao Purananon**

ไพรัตน์ วงษ์นาม***

Pairatana Wongnam***

ชุติมา สุรเศรษฐ****

Chutima Surasret****

* นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการปรึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา

* Ph.D. Candidate (Counseling Psychology), Faculty of Education, Burapha University

* Email: varangchan@hotmail.com

** อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

** Lecturer, Department of Research and Applied Psychology, Faculty of Education, Burapha University

*** รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

*** Associate Professor, Department of Research and Applied Psychology, Faculty of Education, Burapha University

**** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**** Assistant Professor, Department of Research and Educational Psychology, Faculty of Education, Chulalongkorn University

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของคุณลักษณะนิสิตตามหลักไตรสิกขา และเพื่อศึกษาคุณลักษณะนิสิตตามหลักไตรสิกขา ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ ปีการศึกษา 2557 จำนวน 820 คน ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบวัดคุณลักษณะนิสิตตามหลักไตรสิกขา จำนวน 1 ฉบับ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .79 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของคุณลักษณะนิสิตตามหลักไตรสิกขา มีจำนวน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านศีล องค์ประกอบด้านสมาธิ และองค์ประกอบด้านปัญญา ซึ่งมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับการศึกษาคูณลักษณะนิสิตตามหลักไตรสิกขา พบว่า นิสิตกลุ่มตัวอย่างมีคุณลักษณะนิสิตอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.54)

คำสำคัญ: คุณลักษณะนิสิตตามหลักไตรสิกขา องค์ประกอบเชิงยืนยัน นิสิตระดับอุดมศึกษา

Abstract

The objectives of this research were to study the confirmatory factor analysis of Tri-Sikkhara characteristics of college students and to study Tri-Sikkhara characteristics of college students. The research samples were 820 students who enrolled in the Faculty of Education, Autonomous University, in academic year 2014. A purposive sampling was utilized. The instrument used in this research was a Tri-Sikkhara Characteristics of College Students Test, with reliability .79. The statistics used to analyze data comprising of frequency, percentage, mean, standard deviation, and confirmatory factor analysis.

The results of this research revealed that Tri-Sikkhara Characteristics of College Students are consisted of three structural factors with Sila, Samadhi, and Panya. These three factors were relevant to the empirical data. Factor loading was at at .05 statistic significant level. It could be used as the instrument to measure the Tri-Sikkhara Characteristics of College Students. Results have shown that Tri-Sikkhara Characteristics of College Students scores in a high level (3.54).

Keywords: Tri-Sikkhara Characteristics of College Students, Confirmatory Factor Analysis, College Students

บทนำ

ปัจจุบันโลกก้าวเข้าสู่ยุคสังคมฐานความรู้ (Knowledge Based Society) ซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาทางเทคโนโลยีโดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยาการด้านคอมพิวเตอร์ วิทยาการทางการสื่อสารโทรคมนาคม อุตสาหกรรม เศรษฐกิจที่เติบโตอย่างรวดเร็ว จนกลายมาเป็นมาตรฐานในการดำเนินชีวิตผลิตภัณฑ์และรูปแบบการบริการใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างมากมายมากระตุ้นให้เกิดการบริโภคในวงกว้าง (Macionis, 2008, p. 23) ความเจริญดังกล่าวได้ส่งผลถึงค่านิยมทางการบริโภคของคนในสังคมที่มีความสะดวก รวดเร็ว การซื้อหาและการบริโภคใช้สอย จนทำให้ค่านิยมของคนในสังคมเป็นสังคมชอบบริโภค นำไปสู่การครอบงำทางวัฒนธรรมและแรงพฤติกรรมบริโภคนิยมให้เกิดขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่ ส่งผลให้สภาพชีวิตในสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว (อนุช อภาภิรม, 2545, น.84-85)

กลุ่มคนรุ่นใหม่เป็นกลุ่มที่กระแสบริโภคนิยมเข้ามามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตอย่างมาก ผลการสำรวจพฤติกรรมบริโภคสินค้าของผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มวัยรุ่นอายุตั้งแต่วัยรุ่นตอนต้นถึง 24 ปี ในภูมิภาคเอเชีย 20 ประเทศ เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ ลาว พม่า กัมพูชา เป็นต้น พบว่าเยาวชนไทยมีวิถีชีวิตไม่ชอบการทำงาน ไม่ชอบการทำงาน ชื่นชมการใช้ชีวิตแบบอ่อนโยนและเป็นเยาวชนประเทศเดียวที่ไม่ชอบการหารายได้เพื่อช่วยตนเอง แต่มีความตื่นตัวรับการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ เร็วขึ้น ซึ่งจากผลการศึกษาดังนี้ทำให้สามารถประเมินแนวโน้มของสินค้าที่จะได้รับความนิยมในกลุ่มเยาวชนไทยในอนาคตที่ประกอบด้วยสินค้าหลัก 3 กลุ่ม คือ สินค้าจำพวกแฟชั่น สินค้าจำพวกเครื่องใช้ส่วนตัวตั้งแต่ศีรษะจรดเท้ารวมถึงสินค้าราคาแพง เช่น น้ำหอม และสินค้าจำพวกสิ่งบันเทิง (คันธรส แสนวงศ์, 2543, น.28-31)

กลุ่มคนรุ่นใหม่เริ่มตั้งแต่ช่วงอายุวัยรุ่นตอนต้นถึงวัยรุ่นผู้ใหญ่ตอนต้น นิสิตจึงจัดเป็นผู้ที่อยู่ในกลุ่มคนรุ่นใหม่ ซึ่งมีพัฒนาการอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย (18-21 ปี) เป็นช่วงวัยที่เป็นรอยต่อระหว่างความเป็นวัยรุ่นและกำลังจะก้าวเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ จึงเป็นวัยที่ยังแสวงหา อัตลักษณ์ของตนเองอย่างต่อเนื่อง บุคคลในช่วงวัยนี้จะพึ่งพาครอบครัวน้อยลงและใช้ชีวิตอย่างเป็นอิสระจากครอบครัวมากขึ้น เนื่องจากเป็นช่วงแสวงหาความรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์ของตนเอง ผู้ที่ดำเนินชีวิตตามกระแสแฟชั่นได้มาก จะเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนมาก หรือบางคนจะได้รับการชื่นชมและยกย่องให้เป็นตัวแบบของกลุ่ม (Idol) การแสวงหาความสุขของกลุ่มนิสิตจึงเป็นไปในรูปแบบของการเดินตามกระแสไปพร้อมกับการใช้จ่ายเงินและการใช้เวลาอย่างฟุ่มเฟือยกับกิจกรรมบันเทิงหรือสินค้าเกินความจำเป็น กลุ่มนิสิต จึงเป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มถูกอิทธิพลของกระแสบริโภคนิยมครอบงำได้ง่าย อันเนื่องมาจากขาดความรู้เท่าทันสินค้าและบริการต่างๆ ที่เป็นผลผลิตมาจากกระบวนเศรษฐกิจแบบทุนนิยม นิสิต นักศึกษา บางคนถึงกับยอมทิ้งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของตนเพื่อแสวงหารายได้มาตอบสนองวัตถุด้วยวิธีการที่ไม่เหมาะสม เช่น ขายบริการทางเพศ ขายยาเสพติด เป็นต้น

การแสวงหาความสุขตามกระแสนิยมจึงทำให้นักศึกษาหลายคนก่อปัญหาให้กับตนเองและสังคมอย่างที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ดังที่พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2548, น. 55) อธิบายว่า ความสุขของคนยุคนี้อยู่ที่ เสพบริโภค อยู่ที่ได้ปรนเปรอผัสสะด้านความรู้สึก ให้ตาได้ดูสิ่งสวยงาม ชอบใจ หูได้ยินเสียงไพเราะ ลิ้นได้ลิ้มรสอร่อย แล้วก็มีความสุข กลุ่มนิสิตจึงเป็นกลุ่มที่ถูกอิทธิพลของกระแสบริโภคนิยมครอบงำได้ง่าย อันเนื่องมาจากขาดความรู้เท่าทันสินค้าและบริการต่างๆ ที่เป็นผลผลิตเทคโนโลยี นิสิต นักศึกษาบางคนถึงกับยอมทิ้งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของตนเพื่อแสวงหารายได้มาตอบสนองวัตถุด้วยวิธีการที่ไม่เหมาะสม เช่น ขายบริการทางเพศ ขายยาเสพติด เป็นต้น การแสวงหาความสุขตามกระแสบริโภคนิยมจึงทำให้นักศึกษาหลายคนก่อปัญหาให้กับตนเองและสังคม ดังภาพสะท้อนจากงานวิจัยจากหนังสือมวลชนที่เกี่ยวข้องกับลักษณะนิสิต นักศึกษาต่างชี้ให้เห็นถึงภาพลักษณ์และการแสดงออกที่ไม่เหมาะสมของนิสิต นักศึกษาซึ่งมีแนวโน้มมากยิ่งขึ้น เช่น ลักษณะการแต่งกาย พฤติกรรมการใช้ชีวิต ค่านิยมไม่บริโภค การตกเป็นทาสของวัฒนธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2547, น. 197) ซึ่งสอดคล้องกับ ศรีวรรณ มีคุณ (2548, น. 23) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาสังคมในกลุ่มวัยรุ่นและนิสิตนักศึกษา พบว่า กลุ่มวัยรุ่น และนิสิต นักศึกษามักเผชิญปัญหาได้แก่ 1) การมีวุ่นวายใน

เช่น การติดสารเสพติด และการเล่นพนันบอล 2) การประทุพติผิดทางเพศ 3) การฆ่าตัวตาย อันเนื่องมาจากความผิดหวัง หรือปราศจากภูมิคุ้มกันทางด้านจิตใจ รวมทั้ง 4) ปัญหาอื่นๆ เช่น การละทิ้งการเรียน การทะเลาะวิวาท เป็นต้น การศึกษาดังกล่าวจึงพบว่า กลุ่มนิสิต นักศึกษา ยังไม่สามารถที่จะดำเนินชีวิตท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงได้อย่างรู้เท่าทัน ทำให้สร้างปัญหาให้แก่ตนเองและสังคม

การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาจึงมีเป้าหมายเพื่อผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้มีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถในการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง สามารถประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขทั้งร่างกายและจิตใจ สำนึกส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักศึกษา จึงมีปรัชญาในการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา คือ การผลิตบัณฑิตเพื่อตอบสนองความต้องการกำลังคนของประเทศ ตามมาตรฐานวิชาการวิชาชีพ และเพื่อพัฒนาบัณฑิตให้เป็นคนที่สมบูรณ์ (Manhood) คือ การผลิตบัณฑิตให้เป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์พร้อม มีสุขภาพและบุคลิกภาพดี มีสมรรถภาพสูง และเป็นบุคคลที่พึงประสงค์ของสังคม บัณฑิตหรือนิสิตที่ผลิตอย่างน้อยต้องมีคุณลักษณะ 4 ประการ ได้แก่ 1) เก่ง คือ มีความรู้ เชี่ยวชาญ ชำนาญการ ทั้งทางด้านวิชาการความรู้ทั่วไป และเชี่ยวชาญชำนาญการในแต่ละสาขาวิชาชีพ 2) ดี คือ มีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์ และการเป็นคนดี มีคุณธรรม 3) มีความสุข คือ อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขทั้งทางกาย ทางใจ เบิกบานแจ่มใสไม่เครียด แค้นชิงชังสังคม 4) สุขภาพดี คือ มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง หรือเรียกว่า การพัฒนาบุคคลอย่างเป็นองค์รวมนั่นเอง (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2556) ดังที่พระมหาเสกสสร จิรภาโส (2552) ได้ศึกษาวิเคราะห์หลักไตรสิกขาที่มีต่อการจัดการศึกษาไทย พบว่า การศึกษาตามหลักไตรสิกขานี้เน้นให้คนเป็นคนดี เก่ง อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข เพราะการสอนเน้นกระบวนการฝึกหัดให้เป็นคนที่ดีมีคุณธรรม สอดคล้องกับปรัชญาในการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา รวมทั้งจิตติมา อัครนิติพงศ์ (2555) ได้พัฒนานิสิตตามแนวไตรสิกขา ศิล สมาธิ ปัญญา พบว่า นักศึกษาที่ได้รับการพัฒนาตามแนวไตรสิกขา นักศึกษาจะมีสมาธิในการทำงานมากขึ้น คิดก่อนที่จะลงมือทำงาน ทำให้ไม่เกิดปัญหาในการทำงาน มีสติในการตัดสินใจ รู้จักการเอาใจเขามาใส่ใจเรา ไม่ทำผิดต่อเพื่อนร่วมงาน อยู่ร่วมกับผู้อื่น และอยู่ในสังคมได้ รู้จักการปล่อยวางในเรื่องบางเรื่องที่ทำให้เกิดทุกข์ ดังนั้นการพัฒนาให้นิสิต นักศึกษามีคุณลักษณะตามหลักไตรสิกขา จะส่งผลให้นิสิตเหล่านี้มีการดำเนินชีวิตที่ดีงาม จึงจะเป็นชีวิตที่ดีและมีความสุขในทุกสถานการณ์ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2552) ซึ่งการพัฒนาองค์รวมของการดำเนินชีวิตนี้สามารถทำได้โดยการพัฒนาให้บุคคลเกิดคุณลักษณะตามหลักไตรสิกขา

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบเชิงยืนยันของคุณลักษณะนิสิตตามหลักไตรสิกขา ซึ่งได้มาจากการบูรณาการองค์ประกอบของไตรสิกขา กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตทำให้ทราบองค์ประกอบของไตรสิกขาที่เหมาะสมสำหรับนำมาพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่กลุ่มนิสิตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของคุณลักษณะนิสิตตามหลักไตรสิกขา
2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะนิสิตตามหลักไตรสิกขา

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ไตรสิกขา คือ กระบวนการพัฒนามนุษย์ให้มีชีวิตที่ดีงาม โดยมีการพัฒนาตน 3 ด้านอย่างเป็นองค์รวม ได้แก่ ศิล คือ การประทุพติทางกายและวาจาที่ดีงาม ไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน รวมทั้งเป็นไปเพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคม ได้แก่ ความประทุพติทางกายและวาจาที่เกื้อกูลต่อตนเองและสังคม การใช้สอยบริโภคด้วยปัญญา การประกอบอาชีพสุจริต และการจัดวางกฎระเบียบเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุขในสังคม สมาธิ คือ การบังคับจิตใจของตนเองให้อยู่ในสภาพที่เป็นประโยชน์และพร้อมทำงาน ได้แก่ ด้านคุณธรรม ด้านความสามารถของจิต และด้านความสุข ปัญญา คือ การฝึกฝนอบรมให้เกิดความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้อง ได้แก่ ความเชื่อที่มีเหตุผล การรู้จักคิด พิจารณาตรวจสอบความรู้

ความเข้าใจ การนำความรู้มาใช้เพื่อแก้ปัญหา ความเห็นที่ถูกต้องตามความเป็นจริง (สุนน อมรวิวัฒน์, 2530; พุทธทาส, 2549; พระปราโมทย์ ปาโมชฺโช, 2549)

ไตรสิกขามือองค์ประกอบ ดังนี้ (พุทธทาส, 2549; พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2549; พระมหาพวงคันธิ์นทร์ ฐิตวโร, 2547)

องค์ประกอบด้านศีล คือ ความประพฤติทางกายและวาจาต่อสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง ทั้งทางวัตถุและทางสังคม โดยไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน แบ่งเป็นองค์ประกอบย่อย ได้แก่ ความประพฤติทางกายและวาจาที่ตึงาม ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น รวมทั้งปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม (วินัยบัญญัติ) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างรู้เท่าทัน และการใช้เทคโนโลยีเพื่อแสวงหาความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตน (อินเทอร์เน็ต) การบริโภคใช้สอยเครื่องใช้ทั้งหลายอย่างพอดีและรู้ประโยชน์ที่แท้จริงของสิ่งนั้นๆ (ปัจจัยปฏิเสณนา) การประกอบอาชีพสุจริต ประกอบอาชีพเพื่อเป็นปัจจัยยังชีพ การประกอบอาชีพที่พัฒนาตนเองและสังคม (สัมาอาชีวะ)

องค์ประกอบด้านสมาธิ คือ ลักษณะของจิตใจที่มีคุณธรรม ความตึงามในจิตใจ สามารถควบคุมจิตใจของตนเองให้อยู่ในสภาพที่พร้อมทำงาน มีความเพียรในการทำสิ่งที่ตึงาม เป็นประโยชน์ และจิตใจที่เบิกบาน แจ่มใส มีความสุขต่อการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง

องค์ประกอบด้านปัญญา คือ การฝึกฝนอบรมตนเองให้เกิดความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องในการดำเนินชีวิต การรู้จักคิดพิจารณาสิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริง มีความเชื่อที่มีเหตุผล รวมทั้งการนำความรู้มาใช้เพื่อแก้ปัญหาให้กับตนเองและสังคม

อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบของไตรสิกขาตามที่ได้อธิบายมานี้ เป็นองค์ประกอบเพื่อการพัฒนาบุคคลทุกช่วงชีวิต ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องศึกษาถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิต นักศึกษาระดับอุดมศึกษาด้วย เพื่อกำหนดขอบเขตของการพัฒนาตนเองตามหลักไตรสิกขาที่เหมาะสมกับช่วงวัยของนิสิต นักศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษา จตุรรม ระหว่างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทยในช่วงวัยอุดมศึกษา (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2547) และคุณลักษณะของบัณฑิตอุดมคติไทยที่พึงประสงค์ตามกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) แสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ควรพัฒนาให้เกิดแก่นิสิตระดับอุดมศึกษามีดังนี้

- (1) มีความสามารถในการแสวงหาความรู้ และสามารถสร้างความรู้ใหม่ เพื่อสร้างสรรค์สังคม
- (2) มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในชุมชน สังคม
- (3) สามารถทำงานเป็นทีมและมีทักษะในการจัดการความขัดแย้ง
- (4) มีความสามารถในการสื่อสารได้มากกว่า 1 ภาษา รวมทั้งสามารถใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารได้
- (5) ความเป็นผู้นำที่ใช้ความรู้ในศาสตร์ของตนมาเปลี่ยนแปลงสังคมได้อย่างสร้างสรรค์
- (6) เป็นผู้นำในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
- (7) สามารถใช้เทคโนโลยีในการค้นหาข้อมูล และสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ รวมทั้งนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในสังคมได้อย่างเหมาะสม
- (8) เข้าใจผู้อื่น เข้าใจสังคม และวัฒนธรรมของตนเองและผู้อื่น รวมทั้งมองเห็นคุณค่าที่ตึงามของวัฒนธรรม
- (9) มีจิตอาสา มีวินัยในตนเอง มีความรับผิดชอบต่อสังคม
- (10) มีจรรยาบรรณในการประกอบอาชีพ
- (11) มีความรู้ ความสามารถในการศาสตร์ที่ตนศึกษา
- (12) มีความสามารถในการคิดอย่างสร้างสรรค์ มีวิจรรณญาณในการรับข้อมูล
- (13) มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาได้
- (14) มีทักษะในการประกอบอาชีพ
- (15) ประกอบอาชีพด้วยความรัก รักการทำงาน
- (16) มีความศรัทธาในอาชีพของตน
- (17) สามารถเลือกรับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตได้

จากการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตระดับอุดมศึกษา และหลักไตรสิกขา พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิต นักศึกษาระดับอุดมศึกษา แท้จริงแล้วเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการฝึกฝนตนเองตามหลักไตรสิกขา โดยเน้นบริบทของการฝึกหาความรู้และการประกอบอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับหน้าที่ในช่วงวัยของการเป็นนิสิต เนื่องจากการพัฒนาคนตามหลักไตรสิกขานั้นมีคุณลักษณะย่อยมาก และบางคุณลักษณะไม่สอดคล้องกับช่วงวัยของบุคคลที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาคุณลักษณะตามหลักไตรสิกขา โดยใช้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตระดับอุดมศึกษา มาการกำหนดขอบเขตให้เหมาะสมกับช่วงวัยของนิสิตระดับอุดมศึกษา

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นิสิตระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ ปีการศึกษา 2557 จำนวน 22,704 คน (สารสนเทศอุดมศึกษา, 2558)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการในการศึกษาครั้งนี้ คือ นิสิตคณะศึกษาศาสตร์กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ ปีการศึกษา 2557 จำนวน 820 คน ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกอย่างเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบวัดคุณลักษณะนิสิตตามหลักไตรสิกขา จำนวน 1 ฉบับ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามและนิยามศัพท์เฉพาะ (Item of Congruence : IOC) อยู่ระหว่าง .60 - 1.00 จำนวน 82 ข้อ และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับเท่ากับ .79

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบวัดจำนวน 82 ข้อ ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 820 คน ซึ่งเป็นการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เกณฑ์จำนวนตัวแปรที่ศึกษาในอัตราส่วนระหว่างหน่วยตัวอย่างและจำนวนพารามิเตอร์ หรือตัวแปร จำนวน 10:1 (Bentler & Chou, 1987; Kline, 2005; Worthington & Whittaker, 2006) โดยผู้วิจัยทำการเก็บชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และวิธีการตอบแบบวัด จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาลงรหัสเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

1. ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างตามตัวแปรที่ศึกษา โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อให้ทราบถึงลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง อันได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ และค่าความโด่ง
2. ผู้วิจัยวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรก (First Order Confirmatory) และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง (Second Order Confirmatory) เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลสมมติฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปลิสเรล (LISREL)

ผลการวิจัย

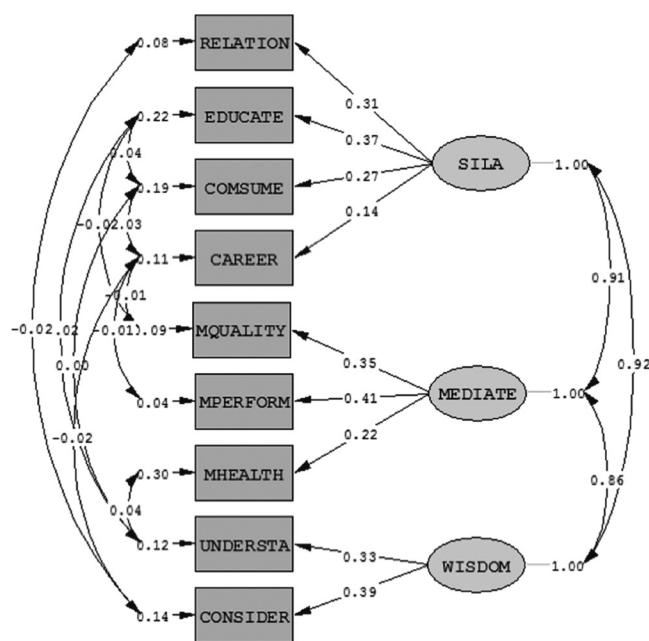
1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรก พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) องค์ประกอบที่ 1 คุณลักษณะด้านศีล (SILA) ประกอบด้วย 1.1) ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม (RELATION) 1.2) การแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตน (EDUCATE) 1.3) การอุปโภค บริโภค อย่างพอดี และการอุปโภค บริโภค เพื่อให้ดำเนินต่อไปได้ (CONSUMER) 1.4) ฐานะของตนเอง ใช้เวลาที่มีอยู่เพื่อเพิ่มพูนความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อ การประกอบอาชีพ และการพัฒนาตนเอง (CAREER) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.14-0.37 องค์ประกอบที่ 2 คุณลักษณะด้านสมาธิ (MEDIATE) ประกอบด้วย ได้แก่ 2.1) คุณภาพจิต (MQULITY) 2.2) สมรรถภาพจิต (MPERFORM) 2.3) สุขภาพจิต (MHEALTH) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.22-0.41 และองค์ประกอบที่ 3 คุณลักษณะด้านปัญญา (WISDOM) ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 3.1) มีความเข้าใจในการดำเนินชีวิต (UNDERSTA) 3.2) การคิดพิจารณาสิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริง (CONSIDER) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.33-0.39 และแต่ละองค์ประกอบมีความเชื่อมั่นในการวัด (R2) อยู่ระหว่าง 0.13 ถึง 0.79 แสดงว่าองค์ประกอบย่อยทั้ง 9 ด้าน สามารถวัดคุณลักษณะนิสิตตามหลักไตรสิกขาได้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบคุณลักษณะนิสิตตามหลักไตรสิกขา จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรก

ตัวชี้วัด	น้ำหนักองค์ประกอบ	SE	T	R ²
ด้านศีล				
ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (1)	0.31*	0.01	22.24	0.56
การแสวงหาความรู้ (2)	0.37*	0.02	18.00	0.39
การอุปโภค บริโภค (3)	0.27*	0.02	14.68	0.27
ฐานะของตน (4)	0.14*	0.01	10.21	0.16
ด้านสมาธิ				
คุณภาพจิต (5)	0.35*	0.01	24.40	0.58
สมรรถภาพจิต (6)	0.41*	0.01	29.96	0.79
สุขภาพจิต (7)	0.22*	0.02	10.22	0.13
ด้านปัญญา				
ความเข้าใจในการดำเนินชีวิต (8)	0.33*	0.02	19.95	0.47
การคิดพิจารณาสิ่งต่างๆ (9)	0.39*	0.02	20.93	0.53
Chi-Square = 16.04, p = 0.31, df = 14, χ^2/df = 1.14, GFI = 1.00, AGFI = 0.99, CFI = 1.00, RMSEA = 0.013 RMR = 0.0036				

* p < .05

ผลการวิเคราะห์ความกลมกลืนของ โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรกของคุณลักษณะนิสิตตามหลักไตรสิกขาพบว่า มีค่า Chi-Square อยู่ที่ 16.04 ดัชนีวัดความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 1.00 ดัชนีวัดระดับ ดัชนีวัดความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.99 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 1.00 ค่าดัชนีรากกำลังสองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.013 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (RMR) เท่ากับ 0.0036 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ศูนย์มาก แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังภาพที่ 1

Chi-Square=16.04, df=14, P-value=0.31074, RMSEA=0.013

ภาพที่ 1 โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรกของคุณลักษณะนิสิตตามหลักไตรสิกขา

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง พบว่า องค์ประกอบของคุณลักษณะนิสิตตามหลักไตรสิกขา ในแต่ละองค์ประกอบมีค่าเป็นบวก และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน แสดงว่า องค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญในการพิจารณาถึงคุณลักษณะนิสิตตามหลักไตรสิกขา เมื่อพิจารณาในรายละเอียดขององค์ประกอบ พบว่า คุณลักษณะด้านศีล มีค่าน้ำหนักมากที่สุด เท่ากับ 0.99 รองลงมา ได้แก่ องค์ประกอบด้านปัญญา มีค่าน้ำหนัก เท่ากับ 0.94 และองค์ประกอบด้านสมาธิ มีค่าน้ำหนักน้อยที่สุด เท่ากับ 0.92 และแต่ละองค์ประกอบมีความเชื่อมั่นในการวัด (R^2) อยู่ระหว่าง 0.85 ถึง 0.97 แสดงว่าองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน สามารถวัดคุณลักษณะนิสิตตามหลักไตรสิกขา และยืนยันโมเดลคุณลักษณะนิสิตตามหลักไตรสิกขาตามกรอบความคิดเชิงทฤษฎีที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบคุณลักษณะนิสิตตามหลักไตรสิกขา จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง

ตัวชี้วัด	น้ำหนักองค์ประกอบ	SE	t	R^2
ด้านศีล	0.99*	0.05	21.65	0.97
ด้านสมาธิ	0.92*	0.05	20.53	0.85
ด้านปัญญา	0.94*	0.05	18.75	0.88
Chi-Square = 16.04, p = 0.31, df = 14, χ^2/df = 1.14, GFI = 1.00, AGFI = 0.99, CFI = 1.00, RMSEA = 0.013				

* p < .05

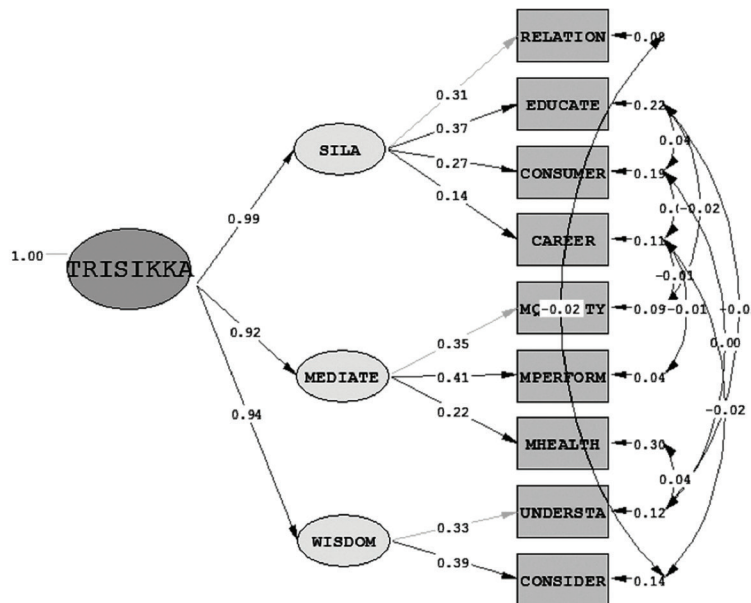
ผลการวิเคราะห์ความกลมกลืนของ โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของคุณลักษณะนิสิตตามหลักไตรสิกขาพบว่าพบว่าการทดสอบค่า Chi-Square (χ^2) เท่ากับ 16.04 ที่องศาอิสระ 31 ค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.31 ดัชนีวัดความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 1.00 ดัชนีวัดระดับ

ความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 1.00 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGI) เท่ากับ 0.99 และดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.013 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (RMR) เท่ากับ 0.0036 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ศูนย์มาก นั่นแสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังตารางที่ 3 และภาพที่ 2

ตารางที่ 3 ค่าดัชนีทดสอบประสิทธิภาพของโมเดลวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลคุณลักษณะ นิสิตตามหลักไตรสิกขา

	ค่าดัชนี
χ^2 (Chi Square)	16.04
P-value	0.31
Degrees of Freedom (df)	14
ดัชนีวัดความสอดคล้อง (GFI)	1.00
ดัชนีวัดความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI)	0.99
ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (RMR)	0.0036
ดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA)	0.013

* $p < .05$

Chi-Square=16.04, df=14, P-value=0.31074, RMSEA=0.013

ภาพที่ 2 โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของคุณลักษณะนิสิตตามหลักไตรสิกขา

ผลการศึกษาคูณลักษณะนิสิตตามหลักไตรสิกขา พบว่า นิสิตมีคุณลักษณะตามหลักไตรสิกขาอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.54 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.00 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสมาธิ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 3.72 รองลงมา คือ ด้านปัญญา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 สุดท้าย คือ ด้านศีลมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.20

การอภิปรายผล

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่แรกของคุณลักษณะนิสิตตามหลักไตรสิกขา ด้วยการนำคะแนนตัวชี้วัด จำนวน 9 ด้าน มาวิเคราะห์ เพื่อแสดงความตรงเชิงโครงสร้าง โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรก ด้วยโปรแกรม LISREL พบว่า ค่า χ^2 มีค่าเท่ากับ 16.04 ค่า p เท่ากับ 0.31 แสดงว่า ไม่แตกต่างกับข้อมูลเชิงประจักษ์มีความสอดคล้องกัน (Schermelele-Engel, Moosbrugger, & Muller, 2003) และเมื่อพิจารณาจากค่าดัชนีการวัดความสอดคล้องอื่นๆ ก็ให้ผลสอดคล้องกัน คือดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 1.00 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.99 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 1.00 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (RMR) เท่ากับ 0.0036 ค่าดัชนีรากกำลังสองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.013 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ศูนย์มากจากค่าดัชนี ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรก 3 องค์ประกอบหลัก พบว่า องค์ประกอบที่ 1 คุณลักษณะด้านศีล (SILA) วัดได้จากองค์ประกอบย่อย 4 ด้าน ได้แก่ 1.1) ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม (RELATION) 1.2) การแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตน (EDUCATE) 1.3) การอุปโภค บริโภคอย่างพอดี และการอุปโภค บริโภคเพื่อให้ดำเนินต่อไปได้ (CONSUMER) 1.4) หน้าที่ของตน ใช้เวลาที่มีอยู่เพื่อเพิ่มพูนความรู้ที่เป็นประโยชน์ ต่อ การประกอบอาชีพ และการพัฒนาตนเอง (CAREER) องค์ประกอบที่ 2 คุณลักษณะด้านสมาธิ วัดได้จากองค์ประกอบย่อย 3 ด้าน ได้แก่ 2.1) คุณภาพจิต (MQULITY) 2.2) สมรรถภาพจิต (MPERFORM) 2.3) สุขภาพจิต (MHEALTH) และองค์ประกอบที่ 3 คุณลักษณะด้านปัญญา วัดได้จากองค์ประกอบย่อย 2 ด้าน ได้แก่ 3.1) มีความเข้าใจใน การดำเนินชีวิต (UNDERSTA) 3.2) การคิดพิจารณาสิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริง (CONSIDER) และแต่ละองค์ประกอบมีความเชื่อมั่นในการวัด อยู่ระหว่าง 0.13 ถึง 0.79 แสดงว่าคุณลักษณะนิสิตตามหลักไตรสิกขาทั้งสามองค์ประกอบหลักสามารถวัดได้จากองค์ประกอบย่อยทั้ง 9 ด้าน

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของคุณลักษณะนิสิตตามหลักไตรสิกขา ด้วยการนำคะแนนรายองค์ประกอบ จำนวน 3 องค์ประกอบ มาวิเคราะห์ เพื่อแสดงความตรงเชิงโครงสร้าง โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง ด้วยโปรแกรม LISREL พบว่า ค่า χ^2 มีค่าเท่ากับ 16.04 ค่า p เท่ากับ 0.31 ซึ่งมีค่ามากกว่า ค่าความกลมกลืนขั้นต่ำ (The Minimum Value of the Fit Function) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า ไม่แตกต่างกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยภาพรวมมีความกลมกลืนกัน (Schermelele-Engel, Moosbrugger, & Muller, 2003) และเมื่อพิจารณาจากค่าดัชนีการวัดความกลมกลืนอื่นๆ ก็ให้ผลสอดคล้องกัน คือ ดัชนีวัดระดับ ความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 1.00 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.99 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 1.00 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของ ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (RMR) เท่ากับ 0.0036 ค่าดัชนีรากกำลังสองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.013 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ศูนย์มาก จากค่าดัชนีดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ไม่แตกต่างกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของคุณลักษณะนิสิตตามหลักไตรสิกขา ได้แก่ ด้านศีล ด้านสมาธิ และด้านปัญญา มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ว่า ไตรสิกขา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ (พุทธทาส, 2549; พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2549; พระมหาพวงศันรินทร์ วิฑูว์โส, 2547) สามารถวัดองค์ประกอบของคุณลักษณะนิสิตตามหลักไตรสิกขาได้ผล การวิเคราะห์ดังกล่าวเป็นการยืนยันความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างที่วิธีหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับงานลักษณะ วิรัชชัย (2537, น.42) ที่ให้ข้อคิดเห็นว่า ขั้นตอนที่สำคัญในการวิเคราะห์โมเดล LISREL อีกขั้นตอนหนึ่ง คือ การตรวจสอบความตรงของโมเดล LISREL ที่เป็นสมมติฐานการวิจัยหรือการประเมินผลความถูกต้องของโมเดล หรือการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อมูลเชิงประจักษ์กับโมเดล จากผลการวิเคราะห์เชิงยืนยันที่แสดงข้างต้น จึงอาจกล่าวได้ว่า โมเดล การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของคุณลักษณะนิสิตตามหลักไตรสิกขา ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีความตรงที่สามารถนำไปใช้วัดคุณลักษณะนิสิตตามหลักไตรสิกขาได้

3. ผลการสำรวจคุณลักษณะนิสิตตามหลักไตรสิกขา พบว่า นิสิตมีคุณลักษณะตามหลักไตรสิกขาในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.54 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.00 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า คุณลักษณะด้านสมาธิ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 3.72 รองลงมา คือ คุณลักษณะด้านปัญญา มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.70 ลำดับสุดท้าย คือ คุณลักษณะด้านศีล มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.20 จากผลการสำรวจคุณลักษณะ นิสิตตามหลักไตรสิกขา แสดงให้เห็นว่า นิสิตมีคุณลักษณะด้านปัญญา และคุณลักษณะด้านสมาธิ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.70-3.72) ในขณะที่คุณลักษณะด้านศีล อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.20) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า นิสิตมีความเข้าใจการดำเนินชีวิตในระดับมาก (คุณลักษณะด้านปัญญา) และมีการวาง สภาพจิตใจต่อสิ่งต่างๆ อย่างเหมาะสมในระดับมาก (คุณลักษณะด้านสมาธิ) แต่นิสิตยังไม่สามารถแสดง พฤติกรรมหรือการกระทำที่เหมาะสมต่อสถานการณ์ต่างๆ (คุณลักษณะด้านศีล) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ถึงแม้ นิสิตจะรู้ว่า ในการดำเนินชีวิตนิสิตควรประพฤติ ปฏิบัติ หรือแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมอย่างไร แต่นิสิต ยังไม่สามารถบังคับตนให้แสดงพฤติกรรมอย่างเหมาะสมได้อย่างเต็มที่ จึงทำให้เห็นว่านิสิตยังไม่เข้าใจ การดำเนินชีวิตอย่างเป็นองค์รวมได้อย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้การพัฒนาคุณลักษณะนิสิตตามหลักไตรสิกขา นับว่ามีความสำคัญมาก ซึ่งจำเป็นต้องพัฒนาองค์ประกอบของชีวิตให้ดำเนินไปด้วยกัน ได้แก่ด้าน พฤติกรรม คือ ความสัมพันธ์ที่แสดงออกต่อสิ่งแวดล้อม และสิ่งแวดล้อมทางสังคม ด้านจิตใจ คือ ใน การสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมต่างๆ ทุกครั้ง จะมีการทำงานของจิตใจและองค์ประกอบของจิตเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย แรงจูงใจ คุณภาพจิตใจ และสภาพจิตใจที่มีความทุกข์ ความสุข ซึ่งจะมีผลในการชักนำ พฤติกรรม และด้านปัญญา คือ ความรู้ ความเข้าใจ ความคิดของบุคคลต่อสิ่งที่เข้าไปมีความสัมพันธ์ ซึ่ง จะส่งผลต่อภาวะจิต และถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของพฤติกรรม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2552) เมื่อนิสิตมีคุณลักษณะนิสิตตามหลักไตรสิกขาแล้ว ก็จะทำให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างราบรื่น จาก การที่มีความเข้าใจอันถูกต้องต่อสิ่งต่างๆ ที่เข้ามาในชีวิต ส่งผลให้เกิดการวางใจที่ถูกต้องต่อเรื่องต่างๆ และแสดงออกมาเป็นพฤติกรรม/การกระทำที่เหมาะสม และเกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของตนเอง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ควรมีการหาค่าคะแนนมาตรฐาน (Normalization) ของแบบวัดคุณลักษณะนิสิตตามหลักไตรสิกขา

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรหากิจกรรมเพื่อพัฒนาให้นิสิตเกิดคุณลักษณะตามหลักไตรสิกขาในระดับที่สูงขึ้น เนื่องจาก เป็นคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการพัฒนาตนเองของนิสิต
2. แบบวัดคุณลักษณะนิสิตตามหลักไตรสิกขา เป็นตัวแปรเชิงพุทธ แต่เป็นตัวแปรที่วัดคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของนิสิต ระดับอุดมศึกษา หากนำแบบวัดไปใช้ ควรมีการอธิบายว่า ตัวแปรจากแบบวัด ไม่ได้วัดคุณลักษณะที่เกิดขึ้นจากศาสนาพุทธ แต่เป็นคุณลักษณะที่เหมาะสมกับบุคคลช่วงวัยอุดมศึกษา ซึ่งสามารถวัดบุคคลได้ทุกศาสนา

บรรณานุกรม

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2547). รายงานวิจัยเรื่องคุณลักษณะสำคัญที่พึงประสงค์ของคนไทยตามแต่ละ ช่วงวัย. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภา. คันธรส แสงวงศ์. (2543). คุณภาพของเยาวชน : ความหวังของชาติที่เสริมสร้างได้. วารสารธรรมไททอง, 10(2), 28-31.
- จิตติมา อัครจิตพิงค์. (2555). การพัฒนานักศึกษาตามแนวไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา ประจำปีการศึกษา ที่ 1/2555. พระนครศรีอยุธยา: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2537). *โมเดลริสเรล: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระปราโมทย์ ปาโมชโช. (2549). *วิมุตติมรรค*. กรุงเทพฯ : ธรรมดา.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2548). *สุขภาวะองค์รวมแนวพุทธ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหธรรมมิก.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2549). *ชีวิตที่สร้างสรรค์ สดใส และสุขสันต์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหธรรมมิก.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2552). *พุทธธรรม (ฉบับปรับปรุงและขยายความ) (พิมพ์ครั้งที่ 12)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหธรรมมิก.
- พระมหาพวงศันรินทร์ ฐิตวิโส. (2547). *จดหมายเหตุ โรงเรียนวิสุทธิพุทธ* หนังสือ “วิสุทธิพุทธวิถีชีวิต” ที่ระลึกงานมอบประกาศนียบัตร ปีการศึกษา 2547. กรุงเทพฯ: โรงเรียนพุทธศาสนาวัดนาทิตยวัดสุทัศน์เทพวราราม (พอ.สท).
- พระมหาเสกสรรค์ จิราภาโส. (2552). *การศึกษาวเคราะห์หลักไตรสิกขาที่มีต่อการจัดการศึกษาไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาพระพุทธศาสนา)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- พุทธทาส. (2549). *คู่มือมนุษย์ (ฉบับสมบูรณ์) (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ.
- ศรียรรณ มีคุณ. (2548). ปัญหาสังคมในกลุ่มวัยรุ่นและนิสิตนักศึกษา. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*, 1(1), 17-24.
- สารสนเทศอุดมศึกษา (2558). *ข้อมูลนักศึกษารวม ปีการศึกษา 2557*. สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2558, จาก <http://www.info.mua.go.th/information/index.php>
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2547). *เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องภูมิคุ้มกันบัณฑิตไทยในโลกไร้พรมแดน 1 - 2 ธันวาคม 2547*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.. (2556). *แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมน อมรวิวัฒน์. (2530). *การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- อนุช อาภาภิรม. (2545). *การพัฒนาอย่างยั่งยืน : คำตอบอยู่ในความหลากหลาย*. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสาส์น การพิมพ์.
- Bentler, P., & Chou, C. (1987). Practical issues in structural modeling. *Sociological Methods and Research*, 16(1), 78-117.
- Byrne, M. B. (1998). *Structural equation modeling with LISREL, PRELIS, and SIMPLIS : basic concepts, applications, and programming*. Mahwah, N.J. : L. Erlbaum Associates.
- Kenny, D.A. & McCoach, D.B. (2003). Effect of the Number of Variables on Measures of Fit in Structural Equation Modeling, *Structural Equation Modeling*, 10(3), 33-51.
- Kline, R. (2005). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling (2nd ed.)*. NewYork: The Guilford Press.
- Maconis, J. J. (2008). *Social problems (3rd ed.)*. Upper Saddle River, NJ: Pearson/Prentice Hall.
- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H., & Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Test of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research - Online*, 8(2), 23-74.
- Worthington, R., & Whittaker, T. (2006). Scale Development Research. A Content Analysis and Recommendations for Best Practices. *The Counseling Psychologist*, 34(6), 806-838.